

Možnosti sběru dat o uživatelích drog

MUDr. Běla Studničková
Hygienická stanice hl. m. Prahy
Centrální pracoviště drogové
epidemiologie

Základní pojmy - 1

- **Návykové látky**

alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování

- **Droga (z arabského „durana“)**

podle WHO jakákoliv látka, která – je-li vpravena do živého organismu – může pozměnit jednu nebo více jeho funkcí

- **Omamné a psychotropní látky (OPL)**

látky, u nichž vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu užívá

- **Drogová závislost**

psychický a někdy i fyzický stav vyplývající ze vzájemného působení mezi živým organismem a drogou, který je charakterizovaný změnami chování a jinými reakcemi; tolerance může být přítomna či nepřítomna. Osoba může být závislá na více drogách.

Základní pojmy - 2

- **Tolerance**

schopnost organismu snášet přítomnost určité látky

- **Toxikomanie**

stav periodické nebo chronické intoxikace, která škodí jedinci i společnosti a je vyvolán opakovaným užíváním drogy.

Je charakterizována:

- nepřekonatelnou potřebou pokračovat v užívání drogy a získat ji jakýmkoliv způsobem
- tendencí zvyšovat dávku
- psychickou a někdy i fyzickou závislostí

- **Usus, misusus, abusus**

- *usus* drog znamená jejich upotřebení jako léku podle dispozic lékaře
- *misusus* značí nenáležité užití léků (nikoliv drogy)
- *abusus* označuje zneužívání drog

Droga

= psychotropní nebo omamná látka užívaná bez předpisu lékařem
za účelem ovlivnění nebo změny některé funkce organismu

Sledované drogy

Opiáty:

heroin
morfin
kodein
brown
metadon (jako substitute i
nelegální)
Subutex
ostatní opiáty

Stimulancia:

amfetamin
pervitin
extáze (MDMA)
fenmetrazin
efedrin
kokain
krak

Kanabinoidy:

marihuana
hašiš

Sedativa, hypnotika:

barbituráty
benzodiazepiny
ostatní sedativa a hypnotika

Rozpustidla:

toluen
jiná rozpustidla

Halucinogeny:

LSD
trifenidyl
psilocybin
durman

Jiné drogy a léky

Neznámá droga (pouze ve
výjimečném případě)

Jako základní drogu nelze uvést:

- **Alkohol** (pouze jako sekundární drogu)
- **Tabák** (neuvádí se vůbec)
- **Léky** užívané na lékařský předpis

Zdravotní indikátory drogové scény - 1

	Metoda	Populace	Informace	Spolehlivost/ kompletnost	Poznámka
kvantitativní	epidemiologické přehledy (ankety, dotazníky)	celá populace, společenské skupiny event. subskupiny	1. prevalence (celoživotní, intervalová, bodová) 2. typy užívaných drog / aplikace 3. profil postižených osob	++ / +	opakování umožní sledovat časové trendy problémoví uživatelé obvykle chybí
	rutinní informační systém	problémoví uživatelé drog a) žádost o první léčení b) registr	1. incidence 2. typy užívaných drog / aplikace 3. profil postižených osob 4. časové trendy 1. prevalence (celoživotní, intervalová, bodová) 2. typy užívaných drog / aplikace 3. profil postižených osob 4. časové trendy 5. počty léčených osob	+++ / ++ +++ / ++	celostátní databáze L/K center hodnocení efektivity léčby

Zdravotní indikátory drogové scény - 2

	Metoda	Populace	Informace	Spolehlivost/ kompletnost	Poznámka
kvantitativní	hospitalizace / léčebné komunity	problémoví uživatelé drog	1. počty léčených osob 2. <i>profil postižených osob</i> 3. <i>typy užívaných drog / aplikace</i>	++ / +	hodnocení efektivity léčby a kapacity léčebných zařízení
	hlášení virových hepatitid / HIV v souvislosti s užíváním drog	problémoví uživatelé drog	1. incidence / prevalence hepatitid / HIV u problémových uživatelů drog 2. profil postižených osob 3. časové trendy	+++ / +	
	hlášení akutních předávkování / úmrtí v souvislosti s užitím drog	převážně problémoví uživatelé drog (mimo sebevražd a náhodných záměn)	1. profil postižených osob 2. typy užívaných drog / aplikace 3. <i>odhady prevalence</i>	+ / +-	
kvalitativní	- etnografické studie - metoda sněhové koule - opakovaný záchyt - interview klíčových informátorů	problémoví uživatelé drog marginálních populačních skupin	1. profil postižených osob 2. typy užívaných drog / aplikace 3. odhady prevalence	++ / +	model užívání drog; rizikové faktory

Možnosti sběru dat

- Epidemiologické přehledy (studie)
- Žádosti o první léčení (First Treatment Demand)
- Hospitalizace pro drogovou závislost
- Úmrtí v souvislosti s užitím drogy
- Ukazatelé nemocnosti / úmrtnosti
- Síť vybraných zdravotnických zařízení (ARO, JIP, soudní, ZS)
- Registry, seznamy (lékaři, policie, věznice ...)
- Léčebné programy (terapeutické komunity)
- Informace o zadržených drogách, jejich čistotě a ceně
- Policejní vazby pro drogové přečiny
- Uvěznění pro drogové přečiny
- Preskripce léků / drog versus výroba
- Skríninky vyšetření moče
- Speciální indikátory
- Místní specifické studie
- Mezinárodní srovnávací studie